

Jaz pa pojdem

V objemu umetnosti in zgodovine

Potopisna reportaža iz Salzburga

AVTOR: Martin Oblak, 3. AG

Slika 1: Utrinek iz mesta

Verjetno je že vsakdo slišal za Salzburg. To je mesto na severozahodu Avstrije, blizu meje z Nemčijo, na jugu pa meji na Alpe. Ime mesta se dobesedno prevede v »Slani grad« (Salz = sol, Burg = grad). Mesto je ime dobilo zaradi nahajališč soli v bližini in pa zato, ker so včasih po reki Salzach (Salz + Aach; Aach izvira iz starogermanske besede za vodo – ahwō), ki teče skozi Salzburg, prevažali sol. S približno 160.000 prebivalci je tudi 4. največje mesto v Avstriji in prestolnica istoimenske avstrijske zvezne dežele Salzburg (Solnograška). Slovi po svoji bogati kulturnozgodovinski zapaščini, s katero privabi na milijone turistov letno. Usoda mi

je namenila, da sem se skupaj s svojo družino en dan konec vročega julija v Salzburgu znašel tudi sam.

Mestna preteklost v nekaj potezah

Prve naselbine na tem območju segajo v čas neolitika. V rimskem času mesto postane pomembno, po razpadu rimskega imperija pa sledi njegov zaton. Mesto spet zaživi v 8. stoletju, ko postane pomembno versko središče. V poznem 14. stoletju se odcepi od Bavarske in je nato do začetka Napoleonovih vojn vključeno v Sveto rimsko

cesarstvo kot Nadškofija Salzburg. Med Napoleonovimi vojnami je mesto najprej prišlo v toskanske roke, nato v avstrijske, zatem pod oblast Kraljevine Bavarske, po koncu Napoleonovih vojn pa je dokončno prešlo pod oblast Kraljevine Avstrije. Nato je bilo vključeno v različne državne tvorbe pod avstrijsko oblastjo, leta 1938 pa so oblast prevzeli Nemci. Med 2. svetovno vojno mesto ni bilo hudo poškodovano, zato je še vedno moč videti ohranjeno baročno arhitekturo. Ameriške čete so v mesto vstopile 5. 5. 1945. Po vojni je bilo mesto del ameriškega okupacijskega območja do leta 1955, ko so se avstrijske pokrajine spet združile v enotno državno tvorbo, ki obstaja še danes. To je Republika Avstrija.

Slika 2: Okupacijske cone po 2. svetovni vojni

Vstop v utrip mesta

Slika 3: Inštalacija Marine Abramović

Po nekajurnem potovanju avtocesto zapustimo nekje na salzburški obvoznici. Uspešnemu lovu na parkirno mesto je v soparnem Salzburgu sledila napotitev k umetniškimi inštalacijam svetovno znane konceptualne in performans umetnice srbskega rodu Marine Abramović. Tam smo se namreč zbrali udeleženci turističnega ogleda, katerega vodič nam je v naslednjih dveh urah razkazal mesto. Stoli na

prostem, ki sestavljajo inštalacijo, vabijo turiste, da se nanje usedejo in začutijo utrip mesta. Že tukaj začutim, da bo ogled mesta tesno prepleten z umetnostjo in zgodovino.

Obisk avstrijskega predsednika

V središču mesta, v t. i. »Altstadtu«, kjer se nahajajo vse pomembnejše stavbe od raznih cerkva pa do mestne hiše, je vladalo »izredno stanje«. Veliko ljudi se je gnetlo po trgih in majhnih mestnih uličicah. Na ploščadi ob koncertni dvorani se je dogajal tudi manjši protest, ki je pogost pojav v velikih mestih. S transparentov sem razbral, da ljudje protestirajo proti avstrijski politiki na splošno, saj naj bi se po njihovem mnenju pozornost politikov po njihovem mnenju prehitro in v preveliki meri preusmerila iz pandemije na vojno v Ukrajini. Po celotnem mestnem središču je bilo zato prisotnih veliko medijev in policijskih enot. To vzbudi mojo radovednost, zato previdno pristopim do bližnjega policista in ga v polomljeni nemščini vprašam: »Entschuldigung, was passiert hier?« (»Oprostite, kaj se tu dogaja?«). Z globokim glasom mi odgovori: »Den Präsident des Österreichs kommt, denn es ist die Eröffnung des Salzburger Festspiele« (»Ob odprtju salzburškega festivala bo mesto obiskal avstrijski predsednik.«). Policistu se za dane informacije zahvalim.

Slika 4: Protestniški rekvizit

Umetnost in glasba se združita: Salzburški festival

Slika 5: Igra Jedermann

Salzburški festival je zelo znan 5-tedenski festival opere, dramske igre in koncertov. V tem času se center Salzburga spremeni v prostor nenehnega kulturnega dogajanja. Takrat lahko obiskovalec spremlja koncerte, na katerih igrajo Mozartova dela, klasične drame izpod peres znamenitih piscev, zabava pa se lahko tudi ob sodobni elektronski glasbi (v manjši meri). Vrhunec festivala pa je igra Jedermann, katere avtor je Hugo von Hofmannsthal. Glavna tematika igre je neizogibnost smrti. Igra je

(z nekaj leti premora zaradi vpliva politike in vojne) na sporedu že vse od samih začetkov festivala (1920).

Kjer je male korake delal velik mojster

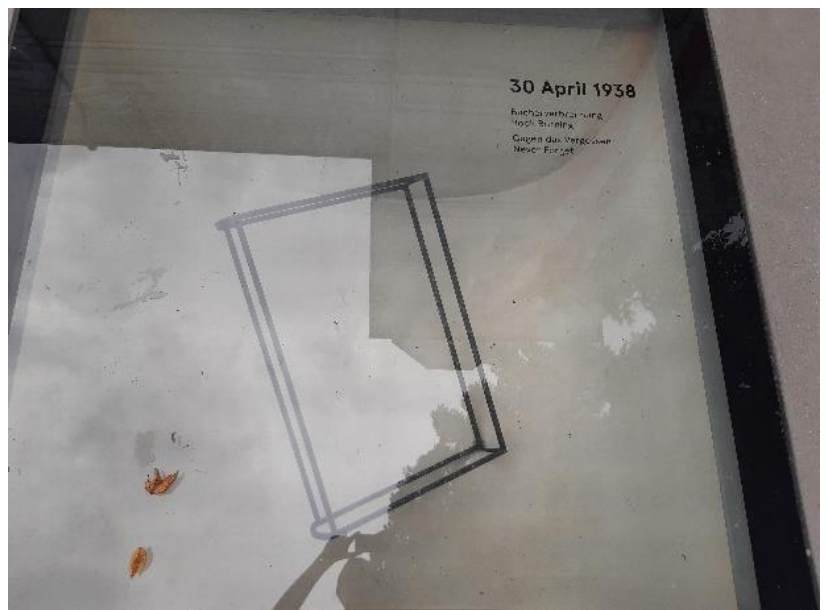
Ob odkrivanju mestnih znamenitosti se podamo na sprehod po Getreidegasse. To je nakupovalna ulica v starem delu mesta, ki s svojo zgodovino sega že v čase srednjega veka, ko bile tu hiše številnih obrtnikov in pomembnih meščanov. Ulica je posebna zaradi svoje usmerjenosti k ohranitvi izgleda, kakršnega je imela ulica v srednjeveških časih, ko se je na njej bogato trgovalo. Še posebej stopi v oči čudovito ohranjena infrastruktura nad vhodnimi vrati. Ulica je slabih 20 let nudila tudi dom enemu izmed najbolj znanih Salzburžanov, enemu izmed najznamenitejših piscev simfonij, oper in koncertov, enemu in edinemu Wolfgangu Amadeusu Mozartu, čigar rojstna hiša stoji na Getreidegasse 9. Danes je v njej urejen i Wolfgangova lastnina (glasbila, pisma itd.), preko katere spoznamo glasbenega genija.

Slika 6: Mozartova rojstna hiša na Getreidegasse

Malo manj svetlejša zgodovina Salzburga

Podamo se na Residenzplatz, kjer našo pozornost požanje zanimiv spomenik, ki nas spominja na požig knjig na trgu 30. aprila leta 1938. Avstrija se je namreč marca istega leta s t. i. »Anschlussom« priključila nacistični Nemčiji. Dober mesec pozneje, natančneje 30. aprila, je Hitlerjeva mladina (organizacija, ki je skrbelo za podmladek nacistov, op. p.) na trgu organizirala dogodek, na katerem je zažgala okoli 1200 knjig, ki jih je oblast prepovedala. Napis na

Slika 7: Spomenik z napisom

spomeniku »Gegen das Vergessen« (»Nikoli ne pozabite«), je zelo pomenljiv, saj nas opozarja na takšne in drugačne cenzure tiska in govora, ki se pojavljajo tudi v modernih časih.

Za konec pa še malo o politiki ...

Ob transparentu z nekim obrazom SPÖ – Avstrijske socialistične partije – (za katerega sem pozneje izvedel, da je vodja poslanske skupine v zveznem parlamentu) sem se vprašal, kako deluje salzburški volilni sistem. Zato sem to pozneje raziskal in zapisal tukaj za vas.

Volivci v avstrijskih zveznih deželah volijo poslance v deželni parlament. Nazadnje so ob tej priložnosti odšli na volišča leta 2018. 36 poslancev je izvoljenih za dobo petih let. Trenutno ima s 15 sedeži večino v parlamentu poslanska skupina stranke ÖVP (Avstrijska ljudska stranka). ÖVP vodi tudi zvezno vlado skupaj z Zelenimi in NEOS (Novoavstrijska liberalna stranka salzburški župan Wilfried Haslauer, ki prihaja iz vrst ÖVP.

Slika 8: Obraz lokalne politike

Zaključni povedi

S svojo zapuščino je mesto res privlačno očem turista, ki v njem lahko ure in ure občuduje čudovite zgradbe in bogato ter zanimivo zgodovino, ki se skriva za njimi. V tej reportaži sem hotel čim bolj zajeti trenutni utrip mesta, zato sem se osredotočil na stvari, dogodke in dejstva, ki so po mojem mnenju najbolj pripomogli k temu.

Slika 9: Avtor s panoramo mesta v ozadju

*Fotografije so last avtorja Martina Oblaka, razen gradiva, ki je pridobljeno s spleta in ima licenco Creative Commons.